

Ontmoeting met Luitenant ter zee Alexander James Livingston †

Door H.B. van Rees en A. Krijgsman

Onderstaande intro is in eerdere uitgave van Ten Anker gepubliceerd, doch was geënt op de LTZ 1^e klasse Veerman, die op dezelfde begraafplaats ligt als zijn collega LTZ 2^e klasse Livingston.

In eerste reactie op verzoeken of er meer info bekend was over deze Alexander Livingston, moest ik aangeven er weinig over te kunnen vermelden, maar na een uitgebreide zoekslag met behulp van diverse bronnen en het Internet is er toch een redelijk beeld te vormen over zijn jonge leven.

Introductie

In de drukke stad "Izmir" in Turkije staat een klein Nederlands kerkje in een verborgen hoekje tussen vele lelijke moderne gebouwen, een paar blokken achter het reusachtige Hilton hotel en vlakbij de lokale Universiteit in een smalle straat met wat bomen omringt. Alleen een smeed ijzeren hek met een naam bordje geeft het aan. Het kerkje is omringt met een kerkhof waar vele graven en grafstenen van Nederlanders en ook van andere nationaliteiten liggen zoals een paar Amerikanen, Duitsers, Zwitsers, Zweden, kortom mensen die protestant waren, en die gestorven waren ter plaatse in de 19^e eeuw. In die tijd heette de stad "Smyrna" en was een belangrijke handelshaven van het Osmaansche rijk dat vele contacten onderhield met de westerse landen. Het werd bevolkt door hoofdzakelijk etnische Grieken en een Turkse minderheid en vele landen hadden daar handels missies opgezet voor het dienen van allerlei zaken. Nederland had in die tijd kennelijk goede relaties met de Osmanen in Turkije, hoewel ze wel altijd overhoop lagen met de Algerijnse zeerovers die ook bij het Osmaansche rijk hoorden. Vandaar werd er voor lange tijd een Nederlands smaldeel geplaatst dat de Middellandse zee patrouilleerde ter bescherming van de handels koopvaart.

Na de 1^e Wereld oorlog veranderde de toestand drastisch.

De nieuwe Turkse staat werd uitgeroepen door Atatürk en alle bezettende mogendheden werden er uit gegooid, zoals de staat Griekenland, Rusland, Engeland en Frankrijk.

Tijdens die strijd werden ook alle etnische Grieken, die daar al twee duizend jaar

woonden, er uit gezet, wat het karakter van de stad volledig veranderde. Bovendien brak er een afschuwelijke brand uit die zo'n beetje de hele stad verwoeste, inclusief de Nederlandse handelsmissie, pakhuizen en woningen. Een paar gebouwen, waaronder het kerkje overleefden het. Het stukje grond waarop het staat behoort tot nu toe aan de Nederlandse staat.

woonden, er uit gezet, wat het karakter van de stad volledig veranderde. Bovendien brak er een afschuwelijke brand uit die zo'n beetje de hele stad verwoeste, inclusief de Nederlandse handelsmissie, pakhuizen en woningen. Een paar gebouwen, waaronder het kerkje overleefden het. Het stukje grond waarop het staat behoort tot nu toe aan de Nederlandse staat.

Het wordt tegenwoordig verhuurd voor een Euro per maand aan de overlevende Grieks orthodoxen gemeenschap die daar elke Zondag een dienst houdt.

Bij puur toeval kwam een der schrijvers dezes bij dit kerkje terecht tijdens een wandeling door de stad op een Zondag ochtend toen de poort open was en de Griekse gemeente naar binnen ging.

Het graf van Alexander James Livingston

De meeste graf stenen waren van Nederlandse zakenlieden en afgezanten die in Smyrna woonden. (De Familie Van Lennep had verscheidene stenen over vele generaties), maar er waren ook twee Marine mensen *) waaronder:

A.J.Livingston
Ridder MWO
Luitenant der Nederlandse Marine
Geboren te Delft 18 oktober 1801
Overleden aan boord van Zr.Ms.
Korvet "Hekla" op 24 september 1827
te Smirna.

Dit trok natuurlijk direct de aandacht van Bart van Rees, ex-marineman. Wie was deze man, en hoe kwam hij in Smyrna terecht? Vooral het feit dat hij ridder MWO 4e klasse was, maakt nog nieuwsgieriger, en wie had ooit gehoord van de "Hekla"? Dit was geen bekende naam van Marine schepen. Hoe zat dat allemaal in elkaar? Wel we zijn een stapje verder....

Maar eerst even terug in de geschiedenis van onze voorvaders ten tijden van de houten schepen en stalen mannen, ten tijden van Oost-Indië !

"Palembang"

De eerste expeditie

De eerste en tweede expeditie naar Palembang waren strafexpedities van het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger naar Palembang in 1819 en 1821.

De verhouding tussen Sultan Mahmud Badaruddin II van Palembang en commissaris Muntinghe was al enigszins gespannen in 1818; gedurende een reis van Muntinghe naar de binnenlanden, waar zich nog een Engels detachement ophield, maakte de sultan aanstalten het Nederlands gezag aan te tasten, door het op de been brengen van gewapende bendes en door allerlei voorbereidingen.

Toen Muntinghe terugkeerde en van een en ander op de hoogte was gesteld eiste hij van de sultan gijzelaars; in juni 1819 werd die eis beantwoord met een aanslag op het Nederlands fort te Palembang; de bezetting sloeg de aanval af; een poging om de kraton te bezetten mislukte en de Nederlandse troepen moesten zich terugtrekken om op Banka versterking af te wachten, terwijl de oorlogsschepen aan de monding van de Soengsang post bleven vatten.

Muntinghe ging naar Java om inlichtingen te geven en er werd besloten om een escader landingstroepen, onder bevel van schout-bij-nacht Wolterbeek, tegen Palembang uit te zenden. Op 22 augustus vertrok de expeditie van Batavia; toen men te Muntok aankwam bleek dat Sultan Mahmud Badaruddin II ook op Banka onlusten had verwekt, zodat de 17de september enkele versterkingen te Banka Kota werden genomen.

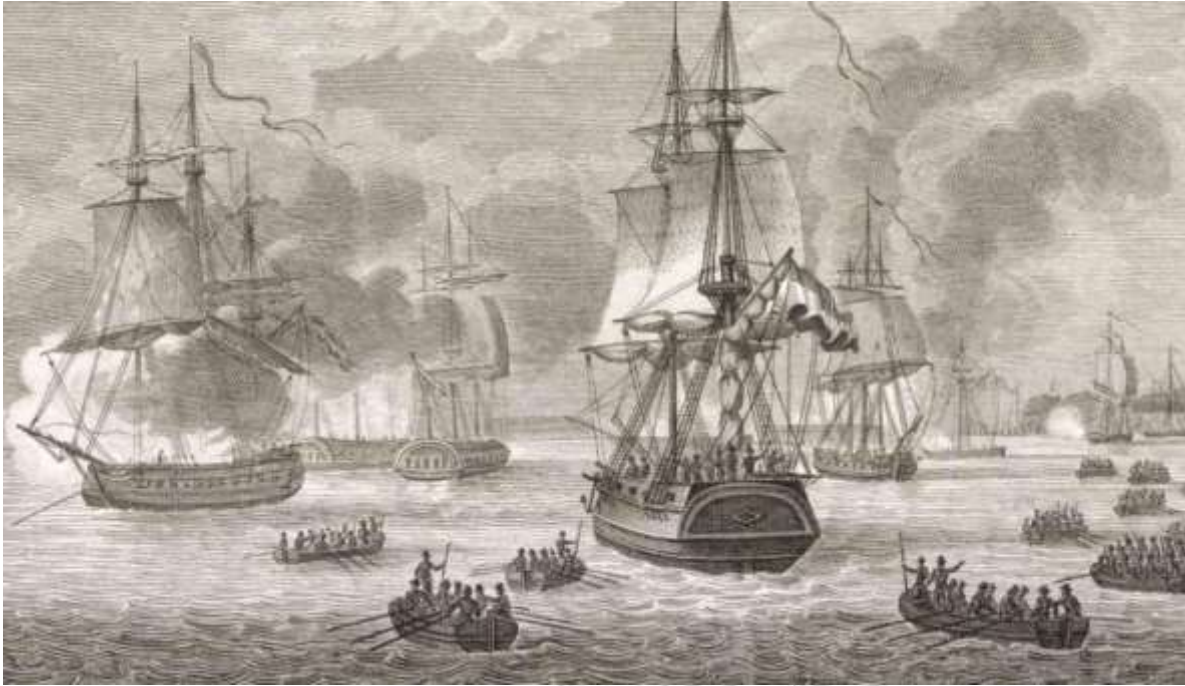

Wolterbeek, C.J. officier

Pas de 30ste september kon men de rivier van Palembang binnenkomen en het duurde tot 20 oktober voor Wolterbeek het eiland Gombora en de aldaar opgeworpen versterkingen was genaderd. Het ongunstige weer, als gevolg van de ingevallen regenmoesson, maakte echter zoveel zieken op de schepen, en het moerassige terrein was bovendien zo ongunstig voor de landing, dat Wolterbeek de 30ste oktober onverrichter zake moest terugtrekken.

De troepen keerden naar Banka en Batavia terug; alleen de schepen bleven om de riviermonden te blokkeren. Deze eerste vruchteloze poging om de sultan van Palembang terecht te wijzen, versterkte niet weinig het verzet van de inlanders van Banka, die voortdurend door afgevaardigden van de sultan tot volharding werden aangespoord.

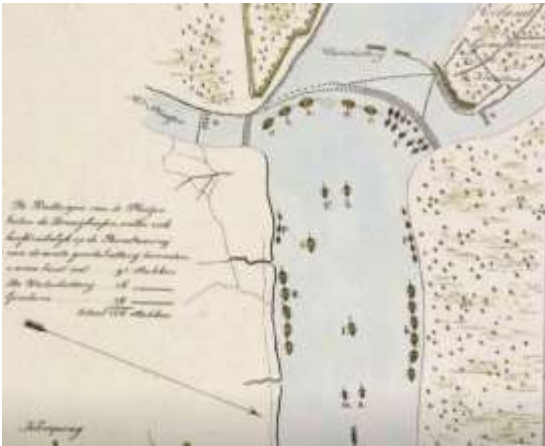
In november 1819 werd zelfs inspecteur generaal der tinmijnen, Smissaert, vermoord; door versterking van de militaire posten kon een opstand verder voorkomen worden. Door het sneuvelen van Raden Klink, het hoofd der zeeroovers van de Lepar-eilanden, die de opstandelingen ondersteunde, werd de voornaamste tegenstand gebroken en de rust, althans voorlopig, hersteld. Er zou nog een tweede expeditie nodig zijn om de rust voorgoed in Palembang te doen terugkeren.

Tweede expeditie naar Palembang Nadat de eerste expeditie vroegtijdig had moeten terugtrekken werd een tweede expeditie tegen de sultan van Palembang noodzakelijk om het Nederlands gezag op de oostkust van Sumatra te herstellen. De Nederlands-Indische regering besloot met de onttroonde sultan Ahmad Najamudin II en zijn zoon in onderhandeling te treden, om de eerste te doen berusten in afstand van de troon met verheffing van de laatste tot regerend sultan. Beiden namen het voorstel aan; de zoon zou onder de titel van sultan de regering aanvaarden en het rijk van het Nederlands-Indische gouvernement in leen ontvangen. Zijn inkomsten zou hij trekken uit de opbrengst van de grond, terwijl het gouvernement de in- en uitgaande rechten, de pachten enz. zou innen en door de resident toezicht zou doen uitoefenen op de rechtspleging.

De expeditie Op 9 mei 1821 vertrok legercommandant De Kock van Batavia met een vloot van 18 oorlogs- en transportschepen, bemand met 2.600 matrozen, waarvan 1.200 Europeanen, terwijl de troepen 1.780 man telden. De 12de juni kwam de expeditie voor de batterijen aan de Plaju en op het eiland Gombora (Kemaro) dat sterk bewapend was en de toegang tot de hoofdplaats belette. In de rang van buitengewoon luitenant-ter-zee tweede klasse nam Boers deel aan de tweede expeditie naar Palembang op eerder genoemd fregat.

Kaart_rivier_Palembang

De 24ste juni 1821 had generaal H.M. de Kock, die het opperbevel over deze expeditie had, de vijandelijke werken in de rivier, die de toegang naar de stad afsloten, na een hevige tegenstand overmeesterd. Hij meldde in zijn rapport van 28 juni dat hij de 26ste het anker voor eerder genoemde stad had laten vallen en dat de sultan, Badaroedin, die geen uitkomst meer zag, zich bereidwillig verklaarde om de regering aan zijn broer af te staan, die zich op de Nederlandse vloot

bevond, en zich, onder toezegging van lijfsgenade aan de Nederlandse troepen zou overgeven.

De Kock hoopte zo in staat te zijn om de sultan en zijn familie met het oorlogsfregat *De Dageraad* naar Batavia op te zenden. De Kock sprak vol lof over de moed en volharding van zijn soldaten en schepelingen. De vijand had zijn macht voornamelijk gevestigd in de rivier bij het eiland Gombora aan de uitwatering van de rivier de Pladjoe, te midden van een laag en moerassig land. Op dit eiland was een grote batterij opgeworpen; tussen de linker- en de rechteroever lagen twee waterbatterijen en op de oever vier, de grootste en belangrijkste bij de monding van de Pladjoe.

De werken waren bezet met 126 stukken geschut die de vijand zeer goed wist te bedienen. De beide rivieren waren met dubbele rijen paalwerk onder het bereik van het geschut afgezet en achter het paalwerk lagen gewapende prauwen. Het bleek al snel dat het niet geraden was een poging te doen om de vijandelijke posities van de landzijde om te trekken. De 20ste juni vond de eerste aanval op de vijandelijke werken plaats.

Verovering_van_Palembang

Met het aanbreken van de dag namen de oorlogsschepen de hun aangewezen posities in en van weerszijden werd er hevig gevuld. In de voormiddag begon het vuur van de kant van Gombora te verminderen; een van de kanonneerboten drong door de palen van de grote rivier door en De Kock gaf bevel aan kolonel Bisschop om met 300 man in

landingsboten een aanval op de batterij te ondernemen, toen de touwen van de landingsboten werden afgeschoten, waardoor ze met de stroom mee afdreven.

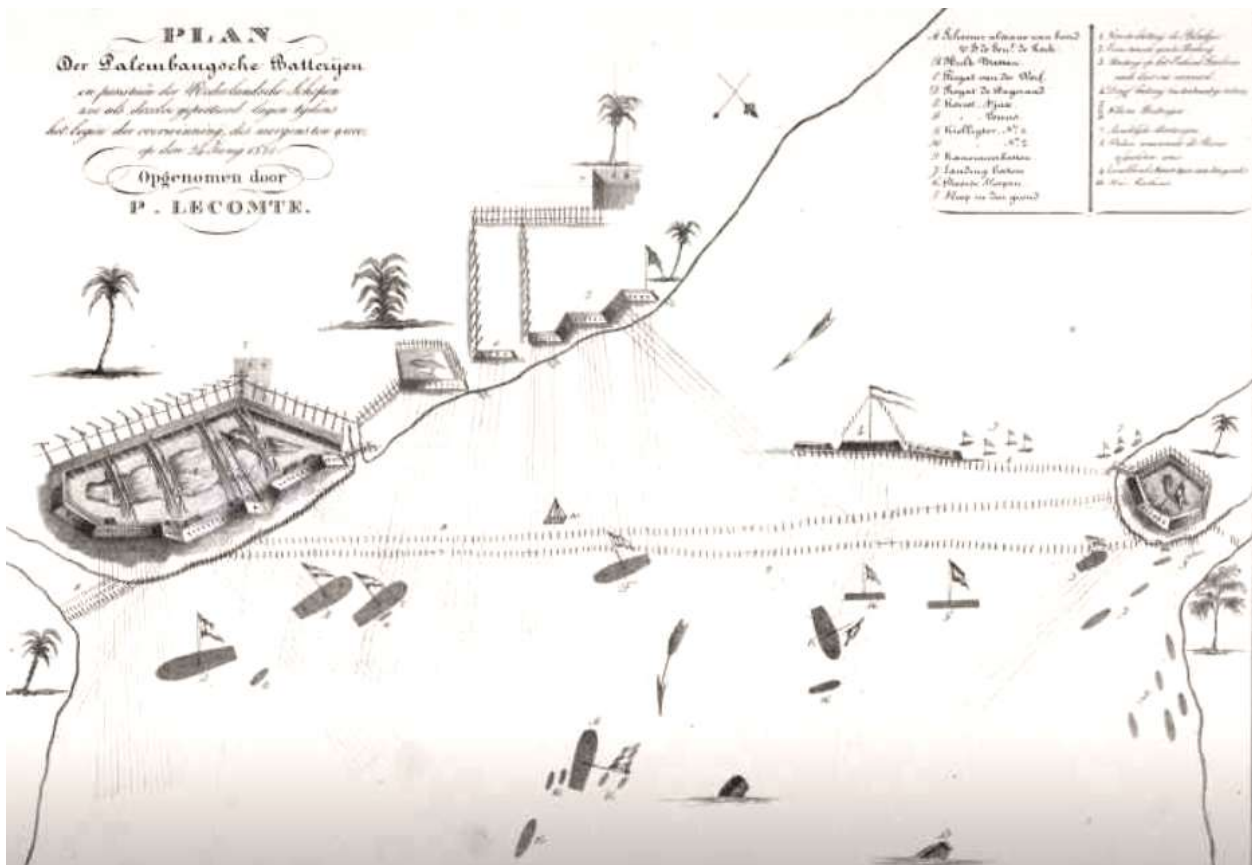

Palembang overheersing

Hierdoor werd het fregat *Van der Werff*, dan geheel ongedekt, aan het vuur van de vijand blootgesteld waardoor diverse stukken onklaar geraakten. Boers voerde tijdens de expeditie op dit schip mede het commando en was aldus in de vuurlinie; aldaar vielen door deze actie in totaal 17 doden en 63 gewonden. De Kock achtte het toen raadzaam voor die dag de verdere aanval te staken.

De volgende aanval vond de 24ste plaats; voor het aanbreken van de dag namen de oorlogsschepen hun posities in en beantwoordden het vijandelijke vuur vanaf vijf uur. Om kwart over zes verminderde dit vijandelijke vuur; kolonel Bisschop, die met zijn troepen in landingsboten door de palen heendrong, ondernam een aanval aan de linkerkant van het eiland. De batterij werd overheerst en de kapiteins Elout en Dibbets en luitenant Lejeune wisten de Nederlandse vlag op de vijandelijke versterkingen te plaatsen. Een poging om de grote batterij van voren aan te vallen werd als onverstandig geoordeeld en de troepen verenigden zich aan de kant van het eiland om daar de rivier over te steken en de batterijen op de rechteroever aan te vallen.

Intussen hadden de *Venus* en de *Ajax* de waterbatterijen tot zwijgen gebracht, deze werden door luitenant van den Ende bezet en vervolgens verbrand.

Palembangse beschietingen

De negende begonnen de verenigde troepen, onder bevel van kolonel Bisschop, de rivier over te trekken. Om half 12 plaatste luitenant-ter-zee De Lange de vlag op de achterste batterij; de tweede en derde werden al spoedig door de vijand verlaten. Deze probeerde zich nog in de eerste en grootste batterij te handhaven maar de flankeurs, geleid door de luitenants Wagener en van Styrum, drongen stormenderhand naar binnen en vermeesterden ook deze belangrijke en laatste vijandelijke positie. Generaal De Kock was zeer onder de indruk van de bewezen diensten van alle officieren maar roemde in het bijzonder die van de kapitein-luitenants Bakker en Reins, de luitenants Koopman, Lans, Ruys, Willink, de Koning en Rengers; ook [Boers](#), Van Kervel, Freudenberg, Allewijn, Olijve, Jolij en Van Berkel werden bij naam genoemd:

Kapitein-ter-zee jhr Lewe van Aduard, commanderende Zr. Ms. fregat Van der Werff, hield niet op activiteit en ijver aan de dag te leggen, en in beide secties vocht hij met moed en beleid. Op zijn schip hebben alle officieren zich onderscheiden, maar speciaal de eerste luitenants Koopman en Lans en de tweede luitenants Willink, de Koning, Rengers en [Boers](#).

De Nederlandse troepen hadden tijdens de eerste actie 46 doden en 97 gewonden gekregen, tijdens de tweede actie waren 29 doden en 140 gewonden gevallen. Boers werd bij Koninklijk Besluit van 7 mei 1822 nummer 29 benoemd tot ridder in de Militaire Willems-Orde. In een omvangrijke dagorder werd de lof, waarmee de geslaagde

expeditie tegen Palembang in Nederland vernomen was en het blijk van de goedkeuring van de koning aan de land- en zeemacht in Nederlands-Indië medegedeeld.

(in dit geheel mis ik de naam van Alexander James Livingston, die ook in dit besluit zijn MWO heeft verkregen !)

Z.M. betuigde verder onder meer: *dat het hem een behoefte was aan de gouverneur-generaal zelf op te dragen de tolk van zijn tevredenheid en erkentelijkheid te zijn bij de zee- en landmacht in het algemeen en in het bijzonder bij diegenen, die het meest hebben uitgemunt over hun manmoedig en lofwaardig gedrag, terecht de oude Nederlandse roem volkomen waardig.*

Naspel Al het jaar daarop (1822) bleek dat de overeenkomst met de nieuwe vorst en zijn vader gesloten niet werd nagekomen. Op aandrang van de resident van Banka en door het gouvernement van Palembang benoemde commissaris Van Sevenhoven (die de Bovenlanden, waarvan de bevolking door de hoofden werden onderdrukt, onder het rechtstreekse gezag van het gouvernement gebracht wilde zien) besloot men een einde aan de zaak te maken.

Op 18 augustus 1823 werd een nieuw contract met de sultan gesloten, waarbij deze een inkomen van 1.000 Spaanse matten per maand kreeg toegekend en bestuur en rechtspleging aan het gouvernement toevielen; de sultan en

zijn omgeving waren met deze regeling niet tevreden, pleegden een moordaan slag op Van Sevenhoven, pleegden verzet tegen de betaling van belastingen en deden een aanval op

de buiten de Kraton gelegerde troepen. De sultan vluchtte, zijn vader gaf zich over; het sultansbestuur werd nu afgeschaft (1825) en eindelijk werd de sultan gevangengenomen en verbannen naar Banda. Dat betekende het einde van de onlusten te Palembang. Pas in de jaren vijftig was weer [een expeditie naar Palembang](#) nodig.

Met behulp vanuit het NIMH en afd. decoraties te Utrecht en een internet search, kwamen er wat feiten aan het licht over Alexander die interessant zijn zodat ik ze hier samenvat. Alexander James Livingston geboren te Delft was een zoon naar ik vermoed van een Schotse vader die een schone Hollandse heeft geschaakt. Alexander Sr huwde met Petronella Cornelia van de Polder. (*helaas kan ik geen genealogie ervan vinden*) Alexander James Jr is na zijn school te hebben doorlopen vertrokken naar Amsterdam en zat in de kweekschool voor de Zeevaart. Op de 15^e februari 1820 is hij bevorderd tot Adelborst der 2^e klasse en geplaatst aan boord van Zr.Ms. Fregat de "Dageraad". Op 7 juni 1820 werd Alexander overgeplaatst naar Zr.Ms. Brik "Sirene" en heeft daarmee de reis aangevangen naar Oost Indië. In 1821 heeft hij de 2e expeditie van Palembang bijgewoond en zich bij die gelegenheid dapper gedragen.

De **Tweede expeditie naar Palembang** was een strafexpeditie van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger. Deze expeditie is vruchtbaarder afgelopen, de Nederlandse commandant Hendrik Merkus de Kock slaagde er in overeenstemming te bereiken met de Sultan.

Op data 7 mei 1822 is Alexander James Livingston benoemd tot Ridder MWO Enkele maanden daarna, n.l. op de 28e december 1822 is hij bevorderd tot Adelborst der 1^e klasse en in 1824 heeft Alexander wederom een expeditie bijgewoond tegen Ternette en Soepa, onder luitenant kolonel de Stiers

15 mei 1825 is hij op non-actief gesteld, de redenen zijn mij niet bekend, waarna hij op 15 februari 1826 werd geplaatst op Zr.Ms. Bombardeerkorvet "Hekla" Met de Zr.Ms. "Hekla" heeft hij gevaren in de Middelandse zee. Op 1 juli 1826 bevorderd tot buitengewoon Luitenant ter Zee der 2^e klasse. Alexander James is op 24 september 1827 te Smyrna in het hospitaal? (1*) overleden.

(1) hier zijn nog wat twijfels bij de redactie over de plaatst van overlijden, is dat nu aan boord of in het hospitaal?, enerzijds wordt er gesproken dat Alexander is overleden in het hospitaal, en anderzijds op de Hekla, ... de Hekla is immers uit het verband getreden en bij Smyrna binnengelopen en daags daarna weer in het verband teruggebracht. Kan het zijn dat Alexander zo ziek was dat hij aan land moest worden gebracht en aan boord is overleden, of kort na het aankomen in het hospitaal. Ook het krantenknipsel als kennisgeving van zijn overlijden alsmede het reisverslag geven aan dat het overlijden aan boord heeft plaatsgevonden.*

We zullen het waarschijnlijk nooit weten.

.....
Hieronder een uitsnede uit het Koninklijk Besluit waarin hij tot ridder is benoemd.

#

f de Adelborst van de
tweede Klasse

D. J. de Man.

G. Klinkert en
A. J. Livingston.

Hieronder de voordracht van generaal de Kock. Met "op dezelfde wijze als boven" wordt bedoeld, zoals ik al schreef, dat hij net als Adelborst 2^e klasse G. Klinkert ook een chaloup commandeerde, orders overbracht en zich verdienstelijk maakte bij het werpen (beschieten). Oorkondes bestonden in die tijd nog niet. Je kon wel een zogenaamde benoemingsbrief van de Kanselarij krijgen waarin stond dat je tot ridder was benoemd maar niet met de reden waarvoor. Van Livingston is mij geen benoemingsbrief bekend. (info uit Utrecht afd. Decoraties)

G. Klinkert	adelborst 2 ^e		Bekend in de 18 ^e eeuw van de Marine
A. J. Livingston	2 ^e		1804

in de 18 ^e eeuw van de Marine	Hijf een Chaloup gebouwd en daarheen zijn daar met gedistingueerd in het overbrengen van orders en het werpen van geweren en by het uitbrengen van werpen.
1804	Hijf ook op dezelfde wijze als boven gedistingueerd in de 18 ^e eeuw by de overbrenging van orders en het werpen van geweren en by het uitbrengen van werpen.

Het bombardeerkorvet 'Hekla' zeilt bij de wind met de marszeilen en de kluiver bij. De bramzeilen zijn losgemaakt doch niet voor gehesen, de onderzeilen en de bezaan hangen in de gei. De overige zeilen zijn vastgemaakt

Proserpina, bombardeerkorvet	128	35,5	18,6	20	1818	..
Hekla, idem	128	35,5	18,6	20	1819	..
Kemphaan, brik	108	32,6	16	18	1818	..
Brak, brik	80	25	12,8	8	1821	..

Hekla

bombardeerkorvet Departement Rotterdam
bouwopdracht
 15-04-1818
 20-05-2018 *naam toegewezen*
 -01-2018 *kiel Rijkswerf / Rotterdam*
 11-10-1821 *te water, qelijktijdig met de "Proserpina"*
 16-03-1822 *in dienst*
bouwmeester: Glavimans p.
afmetingen: L 36.23, br 10.06, h 5.25, dg 4.53 m
bemannng: 150
bewapening: 22 stukken:
20 carronades van 30 pond
2 kanons van 6 pond

Cdt Pool G.A. IN 16-03-L822 Lot 18-08-1825 UIT
 -05-1822 *vertrek van Hellevoetsluis naar de Middellandse zee ter aflossing van de Lynx".*
 11-06-1822 *Aankomst te Port Mahon in het. eskader van sbn jhr H.À.Ruysch.*
 -07-1822 *Vertrek van Port Mahon.*
 28-07-1822 *Aankomst te Livorno.*
 - -1822 *Vertrek van Livorno.*

-12-1822 Aankomst te Port Mahon om te overwinteren.
 06-03-1823 Bij Port Mahon wordt de bemanning gered van de Franse brik
 "Levrette", die daar schipbreuk heeft geleden.
 De drenkelingen worden naar Toulon gebracht.
 09-03-1823 Aankomst te Port Mahon.
 07-06-1824 In het eskader van sbn C.J. Wolterbeek.
 -06-1825 Uit het eskader; via Tanger naar Nederland.
 18-07-1825 Aankomst te Vlissingen.
 10-08-1825 Uit dienst gesteld en opgelegd.
 Cdt. Sluijter A. IN 15-02-1826 tot 31-12-1829 UIT
 19-04-1826 Vertrek van Vlissingen naar de Middellandse Zee.
 -04-1826 Aankomst te Port Mahon en het schip wordt opgenomen in het
 eskader van sbn C.J. Wolterbeek.
 07-06-1826 Vertrek van Port Mahon naar Tunis.
 13-06-1826 Aankomst te Carthago.
 16-06-1826 Conferentie met de Pacha-Bey van Tunis.
 - -1826 Vertrek van Carthago.
 - -1826 Aankomst. te Port Mahon.
 -09-1826 Vertrek van Port Mahon naar de Levant (uit het eskader).
 -09-1826 Aankomst te Smyrna.
 24-09-1827 Overleden : Livingston A. J. , buitengewoon Ltz 2 .
 - -1827 Vertrek van Smyrna.
 - -1827 Aankomst te Port Mahon en terug in het eskader.
 01-08-1828 In de westelijke divisie van het eskader (ktz F.W.C.v.d.Sande) .
 Het schip doet kruisingsdienst langs de Barbarijse kust.
 -12-1829 Uit de divisie; terug naar Nederland.
 11-12-1829 Aankomst te Vlissingen en in 1830 afgevoerd van de Sterkte.

Het eskader in de Middellandse zee bestond uit het Linienschip "Wassenaar", de fregatten
 "Schelde" en "Algiers" en het bombardeer korvet "Hekla". De eskader commandant was
 SBN H.A. Ruysch. De activiteiten bestonden voornamelijk om zee roverijen tegen te gaan,
 dat ondanks het bombardement van Algiers in 1816 door Engelse en Nederlandse
 schepen toch nog voor kwam. *****